

Konstruisanje neprijatelja:

Kako se **tabloidi i vlast** obračunavaju
sa profesionalnim novinarima?

Izveštaj za **mart-jun** 2025.

IMPRESUM

Autorka:

Danica Đokić

Lektura:

Marjana Stevanović

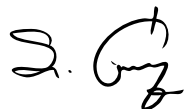
Dizajn:

Vjeko Sumić

Izdavač:

Slavko Ćuruvija fondacija, februar 2026.

FONDACIJA
S L A V K O
Ć U R U V I J A
FOUNDATION

SADRŽAJ

Sažetak ... 2**1. Uvod ... 3****2. Profesionalna diskreditacija ... 6**

2.1. Delegitimizacija profesionalnog izveštavanja ... 6

2.2. Negiranje profesionalne autonomije ... 7

3. Dehumanizacija i demonizacija ... 8

3.1. Moralna degradacija novinara ... 8

3.2. Patologizacija ... 9

4. Etiketiranje novinara kao izdajnika i plaćenika ... 11

4.1. Novinari kao sluge neprijatelja ... 11

4.2. Novinari kao neprijatelji Srbije ... 13

5. Kriminalizacija ... 15

5.1. Novinarstvo kao kriminalna aktivnost ... 15

5.2. Novinari kao inspiratori nasilja ... 16

5.3. Tajkunsko i kriminalno vlasništvo medija ... 17

5.4. Novinari kao učesnici obojene revolucije ... 18

6. Fašizacija/Nacifikacija ... 20

6.1. Novinarstvo kao nacistička propaganda ... 20

6.2. Poistovećivanje novinara sa nacistima, fašistima ili ustašama ... 21

7. Ilustrativan primer: Slučaj „zvučni top” ... 23

7.1. Izveštavanje o „zvučnom topu” ... 23

7.2. Funkcionalna povezanost narativa ... 25

8. Zaključak ... 27

SAŽETAK

- Predmet ove analize su tekstovi tabloida, iz perioda mart–jun 2025, kojima se verbalno napadaju kritički novinari i mediji;
- Cilj analize je da pruži kvalitativni uvid u obrasce i mehanizme kojima tabloidi diskredituju novinare, kroz identifikovanje i tumačenje ključnih narativa i njihovih funkcija;
- Analiza obuhvata 300 tekstova izdvojenih iz korpusa od 1.984 članka na portalima Alo, Informer i Republika, u kojima se pojavljuju reči „novinar” i „medij”;
- U analiziranom periodu, u jeku društveno-političke krize nakon pada nadstrešnice na novosadskoj Železničkoj stanici u kom je stradalo 16 ljudi, tabloidi su vodili svakodnevne i koordinisane kampanje blaćenja novinara;
- Uočeno je pet dominantnih narativa: profesionalna diskreditacija, dehumanizacija i demonizacija, etiketiranje novinara kao izdajnika i plaćenika, kriminalizacija i fašizacija/nacifikacija. Ovi narativi postoje samostalno, ali se i prepliću i međusobno ojačavaju, kreirajući od novinara neprijatelje, izdajnike, kriminalce i fašiste istovremeno;
- Svaki od identifikovanih narativa ima više pojava oblika: od diskreditacije izveštavanja u javnom interesu i osporavanja profesionalne autonomije medija, preko dehumanizacije i moralne degradacije, te etiketiranja novinara kao neprijatelja i plaćenika do pozivanja na njihovo procesuiranje i pripisivanja zločinačke ideologije;
- Primećena su dva principa po kojima se tabloidni napadi odvijaju: osporavanje profesionalnog izveštavanja i diskreditacija samih novinara kao društvenih aktera;
- U analiziranim tekstovima kao napadači se pojavljuju i visoki državni zvaničnici i prorežimski analitičari, koji u obračunima sa novinarima koriste retoriku identičnu onoj iz tabloida;
- Zajedno posmatrano, ovi tekstovi obiluju retorikom kojom se delegitimizuje profesionalno novinarstvo, guši sloboda izražavanja i zastrašuju novinari koji profesionalno i kritički izveštavaju o vlasti.

1. Uvod

Sloboda medija u Srbiji je godinama u stalnom padu. Prema indeksu Reportera bez granica (2025), medijske slobode u Srbiji su na najnižem nivou u poslednje 23 godine, otkako se vodi ovaj indeks. Ocene su niske u svih pet posmatranih kategorija: politički, ekonomski i sociokulturološki kontekst, pravni okvir i bezbednost.¹

Urušavanju slobode izražavanja i bezbednosti novinara dodatno doprinosi kontinuirani obračun državnog vrha i prorežimskih medija sa kritičkim novinarima. To potvrđuje i izveštaj Evropske komisije o Srbiji (2025) u kom je konstatovano da je okruženje u kom novinari rade ozbiljno pogoršano, što je dovelo do „nazadovanja” na polju slobode izražavanja. EK je istakla i da visoki zvaničnici ponavljaju izjave o novinarima i njihovom radu koje imaju „zastrašujući efekat”.² Zbog kampanja blaćenja neistomišljenika zabrinutost je izrazio i Evropski parlament, u rezoluciji usvojenoj povodom pada nadstrešnice na Železničkoj stanici u Novom Sadu, u kom je stradalo 16 ljudi.³

Da državni vrh, uz pomoć prorežimskih medija, svakodnevno saučestvuje u kampanjama blaćenja novinara, pokazao je i izveštaj Slavko Ćuruvija fondacije (SĀF) iz 2023. godine o tekstovima tabloida kojima se diskredituju novinari. Kao napadači su tada identifikovani sami prorežimski tabloidi, ali i 19 predstavnika vladajuće Srpske napredne stranke koji su te godine bili na visokim funkcijama. Od zabeležena 884 negativna pominjanja medija u 2023, 70 odsto se odnosilo na tri redakcije Junajted grupe – televizije N1 i Nova S i list Danas.⁴

1 — Indeks Reportera bez granica dostupan ovde: https://rsf.org/en/rsf-world-press-freedom-index-2025-economic-fragility-leading-threat-press-freedom?year=2025&data_type=general

2 — Izveštaj Evropske komisije o Srbiji (2025) dostupan ovde: https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/6e68ce26-b95b-48e1-921a-c60c12da8f00_en?filename=serbia-report-2025.pdf

3 — Rezolucija Evropskog parlamenta dostupna ovde: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/RC-10-2025-0459_EN.html#_ftn1

4 — Izveštaj o monitoringu napada tabloida na kritičke novinare i medije 2023. dostupan ovde: <https://www.slavkocuruvijafondacija.rs/izvestaj-o-monitoringu-napada-tabloida-na-kriticke-novinare-i-medije-2023/>

Dok je fokus SČF tada bio na utvrđivanju učestalosti napada, aktera koji u njima učestvuju i medija koji su na meti, cilj ove analize je da ponudi dublji, kvalitativni opis narativa u tabloidnim tekstovima o kritičkim novinarima. SČF je u ovom radu definisala pojam „napad” kao svaki oblik pritiska, etiketiranja, diskreditacije, omalovažavanja ili negativnog govora o novinarima i medijima koji profesionalno i kritički izveštavaju. Kao napadači, pored samih tabloida, identifikovani su i akteri o kojima su tabloidi izveštavali u kontekstu napada na novinare. Oni su izjave i objave sa društvenih mreža državnih zvaničnika i prorežimskih analitičara prenosili neizmenjene, kampanjski i bez kritičkog preispitivanja, neretko ih pojačavajući zapaljivom i napadačkom retorikom u opremi teksta (naslovi, podnaslovi i slično).

- **Period posmatranja:** mart–jun 2025.
- **Analizirani mediji:** portali dnevnih novina Alo, Informer i Republika (portal Srpskog telegrafa), koje prema monitoringu Saveta za štampu beleže najveći broj prekršaja Kodeksa novinara Srbije.⁵
- **Korpus i uzorak:** prvobitno su izdvojena 1.984 teksta u kojima se pojavljuje reč „medij” ili „novinar” u svim padežnim, rodnim i brojnim oblicima. Od tog broja, na osnovu kriterijuma mogućeg postojanja verbalnog napada, etiketiranja ili diskreditacije novinara, izdvojeno je 300 tekstova koji čine analitički uzorak i to – 135 portala Informer, 117 portala Alo i 48 portala Republika.

U ovoj analizi tekstovi su sistematski posmatrani kroz pet identifikovanih narativa, od kojih svaki ima nekoliko tema, odnosno pojava oblika. Svaki od njih funkcioniše kao zaseban komunikacijski obrazac, ali i kao deo šire matrice u kojoj se novinari prikazuju kao pretnja po društvo i državu.

5 — Izveštaj monitoringa Saveta za štampu dostupan ovde: <https://savetzastampu.rs/wp-content/uploads/2025/01/IZVESTAJ-MONITORING-2024.-1.pdf>

VIZUELNI PREGLED NARATIVA

Narativ	Teme (pojavnici)	Primeri iz analiziranih tekstova
Profesionalna diskreditacija	Delegitimizacija izveštavanja; Negiranje profesionalne autonomije	Grupa za pritisak koja fabrikuje afere; Spin majstori blokadersko-foteljaške bande
Dehumanizacija i demonizacija	Moralna degradacija; Patologizacija	Bez i mrvice ljudskosti u džil-sovsko-šolakovskim medijima; Šolakovi mediji mole Boga da se desi neka nesreća
Etiketiranje novinara kao izdajnika i plaćenika	Novinari kao sluge neprijatelja; Novinari kao neprijatelji Srbije	Svesno finansirani da urušavaju Republiku Srbiju; Ispostava stranog uticaja u Srbiji
Kriminalizacija	Novinarstvo kao kriminalna aktivnost; Novinari kao inspiratori nasilja; Tajkunsko i kriminalno vlasništvo; Novinari kao učesnici obojene revolucije	Reagovaću zbog tužioca koji neće da goni novinare blokaderskih novina; Novinarska udruženja direktni učesnici obojene revolucije
Fašizacija i nacifikacija	Novinarstvo kao nacistička propaganda; Poistovećivanje novinara sa nacistima, fašistima ili ustašama	Propaganda opozicionih medija, često na ivici Gebelsove tehnike; Šolakovi fašisti

2. Profesionalna diskreditacija

Profesionalna diskreditacija je jedan od ključnih mehanizama kojima su tabloidi osporavali kredibilitet kritičkih medija. Njegova osnovna funkcija je da novinarima oduzme profesionalni legitimitet i status aktera koji informišu građane o pitanjima od javnog interesa.

U tekstovima tabloida, novinari su prikazivani kao neobjektivni i nekompetentni za obavljanje svog posla. Ovakva retorika je često služila pojačavanju drugih analiziranih narativa, poput nacifikacije, gde kritički novinari nisu samo optuživani za širenje propagande, već nazivani gebelsovskim propagandistima.

Profesionalna diskreditacija je uočena u dva pojavna oblika: *delegitimizacija profesionalnog izveštavanja* i *negiranje profesionalne autonomije*.

2.1. DELEGITIMIZACIJA PROFESIONALNOG IZVEŠTAVANJA

Ovaj vid diskreditacije zasniva se na sistematskom negiranju profesionalnosti novinara i medija koji kritički izveštavaju o vlasti. Na ovom nivou, tabloidi osporavaju rad novinara u skladu sa standardima profesije i, zamenom teza, izveštavanje o temama od interesa svih građana predstavljaju kao propagandnu aktivnost.

Najčešće se ogleda u tome što je izveštavanje profesionalnih medija predstavljeno kao laganje, dezinformisanje, spinovanje ili širenje lažnih vesti, suprotno etičkim standardima, čime se u potpunosti narušava poverenje u rad ovih redakcija.

Tako je Alo u tekstu koji se bavi „obaveštajnim delovanjem” na Balkanu pisao o Balkanskoj istraživačkoj mreži (BIRN) kao o „grupi za pritisak” koja „ima zadatak da fabrikuje afere i utiče na kolektivnu svest jednog društva”.

Kvalifikacije koje su korišćene za osporavanje profesionalnosti medija su: lažovski i hohštaplerski mediji (**Aleksandar Šapić**, gradonačelnik Beograda); Šolakova uigrana mašinerija laži i fabrika poluistina (Republika); novinarske 'vedete' i takozvani istraživački novinari (Informer); spin majstori blokadersko-foteljaške bande (**Miloš Vučević**, predsednik SNS i bivši premijer);

propagandistički šolakovski mediji (Dragutin Matanović); propagandistički bukač N1 (Dragutin Matanović), kao i kvalifikacija za reportera Nove S **Nebojšu Jovanovića** – „čovek koji sebe naziva novinarom” (Informer, Republika).

2.2. NEGIRANJE PROFESIONALNE AUTONOMIJE

Osnovna funkcija diskreditacije profesionalne autonomije jeste da predstavi medije kao subjekte koji ne rade profesionalno, već prema instrukcijama interesnih grupa koje njima upravljaju. Za razliku od primera o saradnji sa spoljašnjim „neprijateljima Srbije” (videti 4.1), u ovim slučajevima se mediji optužuju za saradnju sa onima koji „iznutra” rade na destabilizaciji svoje države.

Tabloidi i državni vrh su optuživali kritičke medije da su „opozicioni” ili „blokaderski” – odnosno da deluju pod kontrolom političkih protivnika aktuelne vlasti kako kroz formalne opozicione strukture tako i kroz građanski i studentski pokret nastao nakon pada nadstrešnice na Železničkoj stanici u Novom Sadu, kada je stradalo 16 ljudi. Uređivačka nezavisnost medija je time potpuno negirana, a informisanje građana u javnom interesu prikazano kao aktivnost u službi protivnika vlasti.

Neke od kvalifikacija koje su tabloidi koristili za diskreditaciju autonomije medija i novinarskih udruženja su: blokaderske televizije N1 i Nova S (Informer), opoziciono glasilo N1 (Alo), niskotiražni tajkunski megafon Danas (Informer) i parapolitička udruženja UNS i NUNS (Dragan J. Vučićević).

U negiranje profesionalne autonomije spada i pripisivanje političke agende novinarima, koji su optuženi da se samostalno ili za nečiji račun suočavaju sa vladajućim režimom ili pak bore da preuzmu vlast. Informer je tako tvrdio da „tajkunski mediji za račun opozicije optužuju Vučića za sve i svašta”, dok je Republika pisala da su se „domaći opozicioni krugovi i deo medija, poput lista Danas, upustili u novu rundu političkog napada prema Aleksandru Vučiću”.

3. Dehumanizacija i demonizacija

U osnovi narativa demonizacije i dehumanizacije novinara primećena je namera tabloida da novinarima poništi moralni integritet oduzimanjem ljudskih osobina, odnosno kvalifikovanjem novinara kao moralno izopačenih aktera. Za razliku od prvog narativa, u ovom tabloidi ne napadaju novinare kao profesionalce, već kao ljudska bića.

Kontinuiranim vređanjem i moralnom diskreditacijom novinara, tabloidi mogu da utiču na kreiranje negativnih osećanja čitalaca prema onima koji kritikuju vlast. Ovakvim pristupom konstruiše se sistem vrednosti i društvena hijerarhija u čijoj su osnovi vlast i njene pristalice kao racionalni i moralno ispravni, dok su oni koji kritikuju režim moralno izopačeni. Tako tabloidi predstavljaju ono što kritički novinari pišu kao propagandni proizvod proistekao iz zla i mržnje.

Ovaj narativ je, u analiziranom periodu, uočen u dva pojavna oblika: *moralna degradacija novinara* i *patologizacija*.

3.1. MORALNA DEGRADACIJA NOVINARA

Tema u kojoj tabloidi predstavljaju novinare kao moralno neispravne često je imala ulogu inverzije: dok je vlast prikazivana kao „čuvar pravih vrednosti”, kritički novinari postali su simbol zla i mržnje. U ovoj temi tabloidi konstruišu jasnu granicu između „moralno ispravnih” aktera, koje čine vlast i njene pristalice predstavljene kao „narod”, i „moralno iskvarenih” aktera, među kojima su svi kritičari režima, pa i mediji. Time se novinari ne prikazuju samo kao neistomišljenici, već se lišavaju i osnovnih moralnih vrednosti, što omogućava da se njihova profesionalna kritika prikaže kao nemoralni čin i opasnost, a odbrana vlasti kao moralna dužnost.

Portal Republika preneo je izjavu političkog analitičara **Nebojše Krstića** da „Radar i ostali Šolakovi mediji mole Boga da se opet desi neka nesreća da bi mogli da naprave još jedan krug lešinarenja, histerije i blokade Srbije. Dakle, oni ne upozoravaju, nego prizivaju nesreću jer je nekropolitika suština njihovog navodnog novinarstva”, čime se novinarima oduzimaju elementarna empatija i ljudskost.

U martu, nakon incidenta u kom je napadnut ministar kulture **Nikola Selaković**, kritički mediji su izvestili da se radilo o verbalnom, a ne o fizičkom napadu, kako je tvrdila vlast.

U autorskom tekstu na Informeru, Selaković je, između ostalog, naveo da je „taj napad logična i prirodna posledica kampanje i harange koja se bezočno i beskrupulozno, bez i mrvice ljudskosti u đilasovsko-šolakovskim medijima i na društvenim mrežama već dugo i kontinuirano vodi protiv predsednika države, članova Vlade, članova SNS i svih koji je podržavaju, ali i svih koji na sopstvenu državu gledaju sa dužnim poštovanjem i obraćaju joj se sa dostojanstvom koje zahteva”.

Ove tvrdnje ministra nisu samo zaštita ličnih interesa, već i odbrana kulta ličnosti Aleksandra Vučića – koja se često provlačila kroz različite narative – i to kroz optuživanje medija da „bezočno i beskrupulozno” vode kampanju protiv njega i SNS, istovremeno poistovećujući vlast sa državom i predstavljajući novinare kao aktere koji rade protiv nje. Selaković je to ojačao tezom da mediji kampanju vode „bez i mrvice ljudskosti”, čime je dehumanizovao novinare koji kritički izveštavaju o aktuelnoj vlasti.

U takvom diskursu, državni zvaničnici i tabloidi su dodelili niz uvredljivih i negativnih epiteta novinarima. Neki od njih su: mrziteljski mediji (**Adrijana Mesarović**, ministarka privrede); Šolakovo-đilasovske medijske trovačnice (**Dragan J. Vučićević**, glavni urednik Informera); najvulgarniji prostak u plejadi prostaka zaposlenih u medijima pod kontrolom Dragana Šolaka **Marko Vidojković** (Informer); poznati novinar s reputacijom mrzitelja svega srpskog **Željko Veljković** (Informer) itd.

3.2. PATOLOGIZACIJA

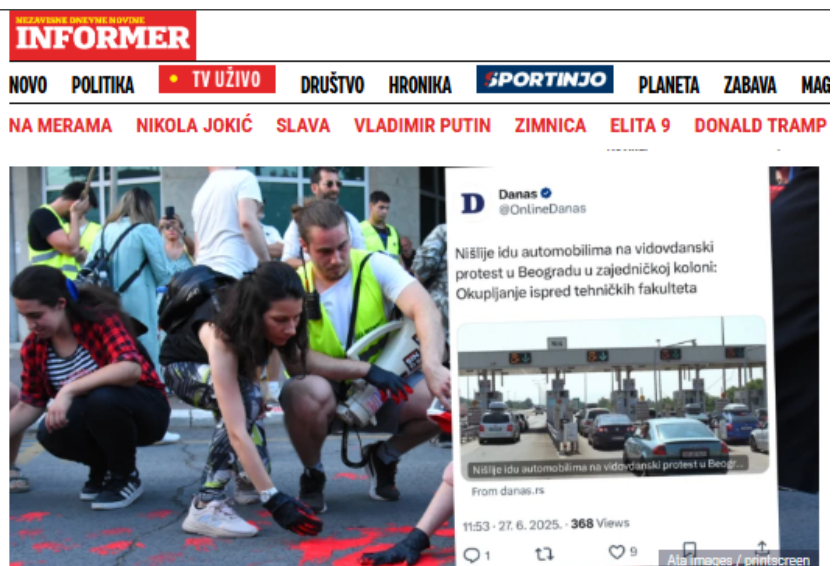
Patologizacija se, kao oblik demonizacije i dehumanizacije, manifestuje kroz prikazivanje novinara kao iracionalnih i mentalno obolelih osoba, čime se kritičko izveštavanje medija predstavlja kao nerazumno. Ovakvi obrasci ne samo da služe diskreditaciji novinara, već dodatno stigmatizuju osobe sa mentalnim poteškoćama kao nedovoljno racionalne i sposobne za učešće u javnom životu i iskazivanje stavova.

Ova retorika ima cilj da novinare prikaže ne samo kao moralno izopačene, već i kao psihološki disfunkcionalne aktere, čije je izveštavanje vođeno osećanjima koja nadjačavaju njihov profesionalni pristup.

Nakon protesta 15. marta, kada je u fokusu javnosti bila upotreba zvučnog oružja protiv demonstranata, predsednik Srbije **Aleksandar Vučić** rekao je da novinari N1, koji su o tome izveštavali, „moraju da histerišu” (videti poglavlje 7).

Kada je list Danas objavio da Nišljije putuju automobilima u jednoj koloni na protest za Vidovdan u Beogradu, ilustrujući vest slikom sa naplatne rampe, Informer je napisao da je „tajkunski Danas, ekstremno medijsko krilo blokadera-terorista, brutalno slagao javnost u Srbiji” objavljivanjem slike na kojoj se vide automobili sa stranim registarskim tablicama „koji idu u Albaniju i Grčku”.

U naslovu teksta Informer je izveštavanje Danasa nazvao „klasičnim idiotlukom propagandista”.

Snimak ekrana / Informer

VESTI

Klasični idiotluk propagandista: Danasovci uhvaćeni u brutalnoj laži!

4. Etiketiranje novinara kao izdajnika i plaćenika

Etiketiranje novinara kao izdajnika i plaćenika jedan je od najstabilnijih i najučestalijih narativa, koji se zasniva na mehanizmu stalnog ukazivanja na to da kritički novinari rade protiv Srbije i srpskih interesa, a po nalogu stranih centara moći.

Ovakvo etiketiranje je posebno istaknuto u aktuelnom trenutku studentske i građanske pobune, jer tabloidi i državni vrh novinare svrstavaju među subverzivne faktore koji rade na destabilizaciji Srbije.

Cilj ovakvih optužbi nije samo da se kompromituje profesionalni integritet novinara, već da se njihovo izveštavanje predstavi kao deo šire zavere protiv državnog poretka, suvereniteta i nacionalnog identiteta.

Uočeni su sledeći pojavni oblici ovog narativa: *novinari kao sluge neprijatelja* i *novinari kao neprijatelji Srbije*.

4.1. NOVINARI KAO SLUGE NEPRIJATELJA

Tabloidi su tokom analiziranog perioda kritičke novinare prikazivali i kao instrumente stranih centara moći za sprovođenje agendi usmerenih protiv Srbije. Takvom retorikom briše se razlika između profesionalnog novinarstva i subverzivnog delovanja. Poistovećivanjem novinara sa špijunima i saboterima, svaki kritički glas tumači se kao produžena ruka stranih „neprijatelja” koji rade na destabilizaciji Srbije.

Alo je objavio izjavu profesora **Čedomira Antića** o „razlici između domaćih i prozapadnih medija”, uz tvrdnju da „grupa medija ima vlasnika u inostranstvu, i to vlasnika koji je nas bombardovao”, aludirajući na N1 i Novu S, koje je Alo potom nazvao „NATO medijima”. Dragan J. Vučićević je u Informeru tvrdio da je urednica portala BBC na srpskom **Nataša Anđelković** „okupila svoje najbliže saradnike kako bi im prenela šta joj je naloženo iz centrale u Londonu”, a Alo se bavio pitanjem „kome se (**Stevan**) **Dojčinović** zavetovao na vernost”, navodeći da je KRIK deo OCCRP mreže čiji je „nezvanični zadatak

da formira javno mnjenje u interesu stranih država sa konstantnim pritiskom na glavne nosioce suvereniteta države”.

Republika i Informer promovisali su video-uradak **Čeja Bouza**, predstavljenog kao „irski novinar”, u kom je KRIK označen kao ispostava stranog uticaja u Srbiji koja dobija milione iz inostranstva za podrivanje demokratski izabrane vlasti, uz tvrdnju da u istoj mreži deluje i Nezavisno udruženje novinara Srbije.

Snimak ekrana / Informer

Uoči protesta 15. marta u Beogradu, ova dva tabloida su nekritički promovisala emisiju „Peta kolona” Centra za društvenu stabilnost, u kojoj je rečeno da istraživački portali KRIK i BIRN „uz finansijsku pomoć i logističku pomoć stranih mentora – pre svega anglosaksonskih – preduzimaju aktivnosti kojima nastoje da promene klimu u javnosti u odnosu na aktuelnu unutrašnju i spoljnu politiku Srbije. Odnosno, nastoje da izazovu nesigurnost i nepoverenje u državne strukture”. Sagovornik **Mario Spasić** iz Saveta za monitoring, ljudska prava i borbu protiv korupcije „Transparentnost”, ocenio je da KRIK i BIRN objavljuju „poluistine i konstrukcije”, a predsednica Narodne skupštine **Ana Brnabić** istakla je da je reč o „organizacijama koje su svesno finansirane da urušavaju Republiku Srbiju, da kreiraju atmosferu u kojoj se nikada ne zna šta je laž, a šta je istina”.

4.2. NOVINARI KAO NEPRIJATELJI SRBIJE

Još jedna tema ovog narativa je optuživanje novinara da su ideološki i vrednosno orijentisani protiv Srbije i nacionalnih interesa. Tabloidi poistovećuju novinare sa protivnicima države, a kritičko izveštavanje sa neprijateljskim delovanjem. U takvom okviru, novinari nisu samo „oruđe” stranih sila, kao u prethodnoj temi, već saučesnici u aktivnostima protiv srpskog naroda. U analiziranom periodu, a posebno uoči protesta 15. marta, ovakva retorika nije bila usmerena samo na domaće, već i na medije iz regiona.

Predstavljajući domaće novinare kao protivnike države i društva čiji su deo, odnosno regionalnih novinara kao subverzivnih faktora iz inostranstva, tabloidi direktno gađaju u nacionalna osećanja građana i građanki, čime podrivaju poverenje u sadržaj kritičkih medija. Dodatno, oni stanje u Srbiji predstavljaju kao „opsadno”, čime mogu da izazovu i strah kod čitalaca od opasnosti neprijateljskog delovanja.

Tako je Republika prenela izjavu predsednika Srpske lige **Aleksandra Đurđeva** da „svo svedoci dobro organizovane i finansirane hibridne operacije protiv Srbije”, u kojoj učestvuju i „uticajni mediji”, a u drugom tekstu i izjavu Nebojše Krstića da je „priča o zvučnom topu prljava kampanja Šolakovih medija” i da je „ona samo deo hibridnog rata u kom je državni udar jedini cilj” (videti poglavlje 7).

„Antisrpski mediji” je najčešća kvalifikacija za kritičke redakcije koju su koristili tabloidi i državni vrh. Pored njih, pominjali su i: antisrpske medijske propagandističke platforme (**Dragutin Matanović**, član Odbora direktora kompanije NIS), drugosrbijanski mediji (Dragutin Matanović), mediji nenaklonjeni aktuelnoj vlasti i prosrpskoj opciji (Informer), antisrpsko propagandno oruđe u formi medija (Dragutin Matanović), petokolonaški mediji (**Milorad Dodik**, tadašnji predsednik Republike Srpske) itd.

Kada su aktivisti iz Novog Sada uhapšeni uoči 15. marta, zbog, kako je tada navedeno, pripremanja dela protiv ustavnog uređenja i bezbednosti Srbije⁶, o tome je izvestio i portal iz BiH Slobodna Bosna, koji su Informer i Alo nazvali „islamističkim” i „ekstremističkim portalom koji je stao u odbranu terorista” i koji je „poznat po svojim anti-srpskim stavovima”.

6 — Izvor: Radio Slobodna Evropa (<https://www.slobodnaevropa.org/a/novi-sad-hapsenje-opozicija/33348154.html>)

Na dan protesta, Alo je pisao i da je „**Albin Kurti**, lažni premijer lažne države, preko svojih glasila podržao proteste u Srbiji”, koji „iz minuta u minut prate šta se dešava na beogradskim ulicama, naslađujući se prizorom blokada Srbije”. Informer je izveštavanje albanskih medija sa Kosova nazvao „šip-tarskom taktikom”.

Širenje kampanje na regionalne medije pokazuje kako je narativ o „unutrašnjem” evoluirao u narativ o „spoljašnjem neprijatelju”. Time su tabloidi pojačali tezu rata protiv Srbije – novinari i mediji iz regiona postaju produžena ruka ovdašnjih studenata i građana koji „žele da nasilno preuzmu vlast”.

... pokazuje kako je narativ o „unutrašnjem” evoluirao u narativ o „spoljašnjem neprijatelju”.

5. Kriminalizacija

Kriminalizacija je najkompleksniji uočeni narativ u napadima taloida na novinare. Njegov cilj je da kritičke medije predstavi kao pretnju po državni poredak, bezbednost i zakon, kako kroz direktnu kriminalizaciju kao saučesnika u izvršenjima krivičnih dela, tako i kroz optužbe da podržavaju ili inspirišu druge na protivpravne radnje.

Za razliku od prvog narativa, u kom se novinari diskredituju zbog svog rada, ovde ne samo da se negira izveštavanje zasnovano na profesionalnim standardima, već se ide i korak dalje: ono se poistovećuje sa kriminalnim radnjama. Tako tabloidi novinare označavaju kao aktere koji krše zakon i deluju destruktivno na društvo i državu, a od kritike vlasti prave krivično delo.

Kriminalizacija je, u analiziranom periodu, imala četiri pojavna oblika: *novinarstvo kao kriminalna aktivnost; novinari kao inspiratori nasilja; tajkunsko i kriminalno vlasništvo medija i novinari kao učesnici obojene revolucije.*

5.1. NOVINARSTVO KAO KRIMINALNA AKTIVNOST

Prva i najopasnija tema kriminalizacije novinara ogleda se u pozivanju na krivično-pravnu odgovornost novinara zbog njihovog izveštavanja. Stavljanjem rada u javnom interesu, koje nije u korist vlasti, u okvire nezakonitog delovanja, novinari se direktno etiketiraju kao akteri kojima ne treba verovati i koji treba krivično da odgovaraju zbog svog rada.

Najproblematičnije je što su tabloidi u analiziranom periodu pisali o najmanje tri slučaja u kojima je novinare s najviše pozicije moći kriminalizovao predsednik Srbije Aleksandar Vučić.

On je u martu, povodom izveštavanja o upotrebi zvučnog oružja nad demonstrantima na protestu 15. marta, rekao da će da „odgovaraju svi oni koji obmanjuju javnost i koji lažu” (videti poglavlje 7). Potom je u aprilu kazao da će lično da reaguje zbog „tužioca koji neće da goni novinare blokaderskih novina”, dok je u junu tražio od Tužilaštva za organizovani kriminal da obavesti javnost „da li su preduzeli radnje protiv lica koja očigledno saraduju sa kriminalnim klanovima i narko-kartelima u ovoj zemlji i preko određenih

medija serviraju laži građanima Srbije kako bi uticali na javno mnjenje, donošenje političkih odluka i promenu kursa ove zemlje”.

„Samo tražim da se vidi kome je naređivao, na koga su imali uticaj, na koga iz medija, da se ispita to i da se propisano kazni ko je u tome učestvovao”, rekao je tada Vučić, a preneo Alo.

Informer je u maju pisao o serijalu Centra za društvenu stabilnost „Dosije NVO”, pitajući se „da li će nadležni organi reagovati i pozvati (urednika KRIK-a) Stevana Dojčinovića na saslušanje u vezi sa ozbiljnim optužbama koje su iznete” u ovim emisijama.

5.2. NOVINARI KAO INSPIRATORI NASILJA

Druga tema kriminalizacije zasniva se na predstavljanju novinara kao aktera koji priželjkuju nasilje odnosno koji inspirišu druge na vršenje krivičnih dela. U ovoj temi, tabloidi ne tvrde da novinari lično čine protivpravna dela, već ih prikazuju kao ideološke podstrekače.

Alo je preneo izjavu Aleksandra Vučića da ljudi koji protestuju „ne mogu da prepoznaju uticaj kom su izloženi kad gledaju N1, Nova S i sve te medijske platforme Junajted grupe”, sugerišući da su se građani priključili pobuni protiv aktuelne vlasti zbog uticaja navodnih laži koje pomenuti mediji plasiraju.

Ovaj portal je i profesora novosadskog Filozofskog fakulteta **Dinka Gruhonjića** označio kao „inspiratora divljanja koje danas gledamo po Srbiji”, čiji je jedini cilj „cepanje Srbije”, što „pokazuju objave” portala Autonomija na kom je Gruhonjić zamenik urednika. Informer je Gruhonjića nazvao „kolovođom nasilja”, koji je „instruisao” pisanje „islamističkog medija” Slobodna Bosna i koji je „jedva dočekao nasilje blokadera”.

Kada je u junu muškarac pucao i ošteti izlog prostorija SNS u Vrnjačkoj Banji, Republika je prenela izjavu predsednika vladajuće stranke Miloša Vučevića da je „za svaku osudu ćutanje tajkunskih medija i blokadera” i da će oni „pokušati ovo čak i da opravdaju”.

Vučević je dodao da je do pucnjave dovela mržnja „koju su posejali blokaderi uz ogromnu podršku dela medijske scene”, ističući da su napadača inspirisali oni „sa kojima se ponosno fotografisao i koji su mu svojim rečima metaforički gurali taj pištolj u ruke – od Nemanje Šarovića (političara i reportera KTV, prim. aut.) do **Draže Petrovića** (glavnog i odgovornog urednika lista Danas, prim.aut.).

5.3. TAJKUNSKO I KRIMINALNO VLASNIŠTVO MEDIJA

Treća tema se zasniva na indirektnoj kriminalizaciji novinara, kroz širenje konstrukcije o tajkunskom ili kriminalnom vlasništvu medijskih kuća. U ovoj temi su na meti najčešće bile redakcije Junajted grupe, čiji je osnivač **Dragan Šolak**. Izraz „tajkunski mediji” državni vrh i tabloidi već godinama koriste za grupisanje medija koji rade unutar ove kompanije.⁷

U ovom obrascu, tabloidi medijima direktno pripisuju da rade po instrukcijama i u skladu sa interesima svojih vlasnika, koje predstavljaju kao aktere s upitnim motivima i kredibilitetom. Ovakva retorika je često u direktnoj vezi sa ostalim uočenim narativima i služi isključivo pojačavanju efekta tabloidne diskreditacije kritičkih redakcija.

Stavljanjem vlasništva u fokus, tabloidi su kritičke medije indirektno poistovećivali sa onim za šta optužuju vlasnike.

Snimak ekrana / Informer

Šolak krenuo u totalni udar na SNS: Pošto ne može da pobedi Vučića ni na izborima, ni na ulici - sad bi da zabrani celu stranku (FOTO)

 Podeli vest

Tajkun Dragan Šolak, čovek koji iz senke finansira opoziciju i pokušaje destabilizacije Srbije, sada preko svog lista "Danas" gura najopasniji plan do sada - zabranu Srpske napredne stranke!

⁷ — U aprilu 2023, tadašnja premijerka Srbije Ana Brnabić napisala je da se izraz „tajkunski mediji” odnosi na medije „u vlasništvu tajkuna (Dragana) Šolaka”. Izvor: <https://x.com/anabrnabic/status/1645772766652579848>

Tako je Informer pisao da „tajkun Dragan Šolak, čovek koji iz senke finansira opoziciju i pokušaje destabilizacije Srbije, sada preko svog lista 'Danas' gura najopasniji plan do sada – zabranu Srpske napredne stranke” uz tvrdnju da „Šolakovi mediji već danima vode kampanju: ako ne mogu da osvoje vlast legalno – onda im smeta SNS, smeta narod, smeta većinska Srbija”.

Nakon što je Dragan Šolak smenjen sa upravljačkih funkcija u Junajted grupi, urednici medija iz ove grupacije uputili su pismo međunarodnoj zajednici tražeći da se osigura njihova uređivačka nezavisnost.⁸

Pored tajkunskog, mediji su optuživani i za kriminalno vlasništvo. U napadačkim tekstovima korišćene su formulacije poput: platforma za obojenu revoluciju Junajted grupe kriminalca Šolaka (Aleksandar Vučić), televizija kriminalca Šolaka (Alo, Informer), kriminalni mediji (Ana Brnabić).

5.4. NOVINARI KAO UČESNICI „OBOJENE REVOLUCIJE“

Četvrta tema kriminalizacije zasniva se na optuživanju novinara da učestvuju u tzv. „obojenoj revoluciji”, odnosno rušenju Srbije. Ovakva retorika je direktno povezana sa negiranjem profesionalne autonomije medija i etiketiranjem novinara kao izdajnika i plaćenika (videti 2.2. i 4).

Informer je tako označio predsednika Upravnog odbora Asocijacije nezavisnih elektronskih medija **Verana Matića** kao „neformalno jednog od istaknutih ideologa blokadera”.

Tokom studentske blokade zgrade javnog servisa, ovaj portal je istakao i da je „skandal” što se Matić „bavi zaštitom novinara”, „a podržava blokadu RTS-a” i „teroriste blokadere koji 10 dana blokiraju rad RTS-a, koji ne dozvoljavaju da zaposleni uđu na medij na kom rade, da podržava to što zaposleni koji su ostali u Takovskoj 10 ne mogu da dobiju hranu”.

Nakon lokalnih izbora u Zaječaru i Kosjeriću, Aleksandar Vučić je izjavio da mu je „ogromno zadovoljstvo” da govori „o izbornim rezultatima, bez obzira na to što su postignuti u uslovima jezive atmosfere linča koju su kreirali RTS, N1 i Nova S, pumpajući, dinstajući”.

Tokom gostovanja na javnom servisu, kada mu je novinarka **Anica Telesković** uputila niz oštrih pitanja, Vučić je izjavio:

8 — Izvor: N1 (<https://n1info.rs/vesti/apel-urednika-um-nakon-neocekivane-smene-celnih-ljudi-u-ug/>)

„Poštovani gledaoci, sada vidite zašto su (RTS) deo obojene revolucije.”

U aprilu je, aludirajući na to da novinarska udruženja ne štite zaposlene u prorežimskim medijima, Vučić optužio ova udruženja da brane samo novinare koji su „na strani obojene revolucije”:

„Kad su osudili napad na **Branku Lazić** (novinarku Informera, prim. aut.), kad su osudili napad na **Gocu Uzelac** (novinarku Pinka, prim. aut.)? Ne daj Bože da neko pogleda pogrešno bilo kojeg od novinara koji su na strani obojene revolucije, taj mora smrtnu kaznu da dobije”, preneo je Alo Vučićevu izjavu. Alo je to ojačao naslovom „NOVINARSKA UDRUŽENJA DIREKTNI UČESNICI OBOJENE REVOLUCIJE Vučić: Ne znam šta su građani očekivali od njih”.

Snimak ekrana / Alo!

Istu tezu zastupao je i tadašnji ministar informisanja Dejan Ristić tokom gostovanja na TV Prva, što je preneo Alo: „Prema njegovim rečima, imajući u vidu aktuelnu društvenu krizu u Srbiji, potpuno je jasno da se kao poseban mehanizam ili platforma za sprovođenje obojene revolucije koristi medijska scena, a da pojedini mediji i medijska udruženja deluju kao grupe za pritisak.”

Ministar je rekao, kako piše ovaj portal, da „određeni broj medija i strukovnih udruženja svesno i u kontinuitetu krši propise, kao i profesionalne i etičke standarde, kako nacionalne, tako i one međunarodne”, te da je „medijska scena postala poprište otvorenih pretnji, poziva na rušenje ustavnog poretka i na vršenje nasilja”.

6. Fašizacija / Nacifikacija

Fašizacija/nacifikacija je jedan od najoštrijih i najtežih oblika diskreditacije novinara i medija. Osnovna funkcija mu je da profesionalno i kritičko novinarstvo prikaže kao ideološki ekstremizam, poistovećujući ga sa nacističkom propagandom ili fašističkim pokretima.

Na taj način, tabloidi novinarima ne oduzimaju samo profesionalni integritet, već ih simbolički predstavljaju kao naslednike počinilaca najtežih zločina u istoriji čovečanstva. Time tabloidi i državni zvaničnici ne samo da vređaju novinare, već i ojačavaju tezu o unutrašnjim i spoljašnjim neprijateljima Srbije. Cilj ovog narativa je nedvosmislen: predstavljanje kritičkih medija kao izvora zla i mržnje, s ciljem njihove moralne i profesionalne diskreditacije, a poistovećujući ih sa najtežim zločinačkim strukturama.

S obzirom na ratnu prošlost u poslednjoj deceniji 20. veka na prostoru nekadašnje Jugoslavije, posebno snažan efekat na osećanja građana proizvodi tabloidno poređenje novinara sa „ustašama”, koje može da dovede do kolektivne retraumatizacije.

U analiziranom periodu, ovaj narativ je uočen u dva pojavna oblika: *novinarstvo kao nacistička propaganda* i *poistovećivanje novinara sa nacistima, fašistima ili ustašama*.

6.1. NOVINARSTVO KAO NACISTIČKA PROPAGANDA

U ovoj temi tabloidi su novinarski rad predstavljali kao propagandni mehanizam koji se služi „gebelsovskim metodama”, čime se kritičko izveštavanje o vlasti izjednačava sa istorijski najpoznatijim simbolom manipulacije i laži. Poređenje sa nacističkim propagandistima ima dvostruki efekat: da delegitimiše profesionalno novinarstvo i da moralno diskvalifikuje novinare pripisivanjem zločinačke ideologije.

U kolumni na Informeru **Stefan Mirković** je naveo da „propaganda opozicionih medija, često na ivici Gebelsove tehnike, ne samo da pokušava da ponizi Vučića – već nipodaštava svakog običnog građanina koji nije deo njihovog elitnog mehurastog sveta”.

Ovo je ilustrativan primer populističkog pristupa prorežimskih analitičara i novinara, u kome se vlast, na čelu sa Aleksandrom Vučićem, predstavlja kao čuvar naroda i „običnih” građana, dok im se suprotstavlja druga „elitna” grupa, koja zastupa pogrešan sistem vrednosti i moralno je degradirana do nivoa najvećih zločinaca u istoriji.

Retoriku kojom se novinari porede sa nacističkim propagandistima koriste još jedan kolumnista Informera, Dragutin Matanović, koji je istakao da su „propagandistički bukač N1” i regionalni mediji, uz „lidere antisrpske opozicije i određene političare EU”, nastavili „izmišljotine o zvučnom topu” – „u gebelsovskom maniru” (više o slučaju „zvučni top” u poglavlju 8).

6.2. POISTOVEĆIVANJE NOVINARA SA NACISTIMA, FAŠISTIMA ILI USTAŠAMA

Za razliku od prethodne teme, ova ide korak dalje – tabloidi direktno identifikuju novinare kao fašiste, nacistice ili ustaše. Na taj način se kritički odnos medija prema politici aktuelne vlasti dovodi na nivo zločinačkog delovanja. Ova retorika funkcioniše kao ekstremni oblik moralne i profesionalne diskreditacije i služi da se redakcije povežu sa ideološkim naslednicima istorijskih zločinaca.

Informer je u aprilu, izveštavajući o skupu pristalica SNS „Svenarodni sabor”, napisao: „Šolakovi fašisti umislili da su viša rasa! Ne mogu da sakriju mržnju prema običnom srpskom narodu”, tvrdeći da „Šolakovim medijima smeta svenarodni sabor u Beogradu, pa o njemu izveštavaju podrugljivo”. Ovaj portal je u junu pisao i da „Šolakova TV nastavlja fašističku propagandu”.

"Navodno", "tvrdi", "ne vidi se": Šolakova TV nastavlja fašističku propagandu nakon napada na Pavlovića (VIDEO)

Ovakvu retoriku preuzimali su i predstavnici vlasti. Ana Brnabić je izjavila da je na delu „fašistička ideologija na koju pojedini ljudi čute, a mediji je podržavaju”, čime su novinari predstavljeni kao saveznici zločinaca.

U ovom okviru, tabloidi su optužbe prema novinarima proširivali i u kontekst ustaša, zločinaca iz Hrvatske. Ta retorika je dodatno opasna, jer se novinari porede sa direktnim istorijskim neprijateljima srpskog naroda, što daje posebno snažan emotivan i revizionistički ton.

Informer je objavio više napadačkih tekstova o novinarki hrvatskog portala Virovitičke.net Ivi Anzulović, kojoj je srpska policija zabranila ulazak u Srbiju dan pred protest 15. marta. Ona je označena kao „ustaškinja” i „hrvatska državljanka poznata po ekstremno antisrpskim stavovima”, koja je „dobro poznata po svojoj ulozi u hrvatskoj zločinačkoj akciji 'Oluja' koja je rezultirala stravičnim etničkim čišćenjem Srba”.

Ovaj tabloid nazvao je i hrvatskog novinara Nina Đulu „ustaškim novinarom koji slavi 'Oluju' i proterivanje Srba”, koji „suptilno poziva na nasilje i želi Srbiju bez Vučića”, nakon Đulove kolumne u kojoj kritikuje vlast Aleksandra Vučića, a čiji deo naslova glasi: „Vučić je gotov.”⁹

9 — Izvor: Jutarnji list (<https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/pad-vucica-i-dodika-15563148>)

7. Ilustrativan primer: Slučaj „zvučni top”

S ciljem kontekstualizacije narativa, kao i njihove interpretacije na primerima, u nastavku sledi analiza slučaja „zvučni top” – kampanje koju su tabloidi i državni vrh vodili protiv kritičkih novinara i medija.

Ovaj slučaj je izabran kao ilustrativan primer kampanje blaćenja novinara, jer predstavlja kulminaciju verbalnih napada, koji su se intenzivirali paralelno s razvojem studentskih i građanskih protesta nakon tragedije u Novom Sadu. Na meti tabloida tokom marta bilo je više medija: redakcije Junajted grupe (N1, Nova S, Danas, Radar), istraživačke redakcije KRIK i BIRN, nedeljnik Vreme, javni servis Radio-televizija Srbije, albanske redakcije sa Kosova, regionalni mediji iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine, kao i pojedinačni novinari i novinarke, uglavnom oni koji rade za medije Junajted grupe. Napadači su bili sami tabloidi, visoki državni zvaničnici i prorežimski analitičari.

Kao glavni okvir za pojačavanje retorike kojom su mediji optuživani za učešće u tzv. „obojenoj revoluciji”, kolaboracionizam, rad pod kontrolom opozicije i građanskog pokreta, te učešće u destabilizaciji i rušenju Srbije, poslužio je protest 15. marta u Beogradu na kom se, prema proceni Arhiva javnih skupova, okupilo između 275.000 i 325.000 ljudi.¹⁰

7.1. IZVEŠTAVANJE O „ZVUČNOM TOPU”

Danima nakon protesta, tabloidi su branili vlast od optužbi da je nad demonstrantima 15. marta upotrebljeno zvučno oružje, tzv. „zvučni top”, tokom 15 minuta tišine za stradale na novosadskoj Železničkoj stanici.¹¹

Iako su državni vrh i izveštaj ekspertske grupe Federalne službe bezbednosti Rusije¹² tvrdili da ovo oružje nije upotrebljeno, izveštaji relevantnih međunarodnih organizacija¹³ i tvrdnje eksperata¹⁴ pokazuju drugačije.

10 — Arhiv javnih skupova / X (<https://x.com/javniskupovi/status/1901027608285917212>)

11 — U to vreme su građani još uvek održavali „15 minuta tišine” za 15 stradalih, koji su produženi na 16 minuta, nakon što je u martu 2025. preminula još jedna žrtva.

12 — Izveštaj ekspertske grupe Federalne službe bezbednosti Rusije dostupan ovde: <https://www.bia.gov.rs/mediji/saopstenja-za-javnost/izvestaj-ekspertske-grupe-fsb-rf/>

13 — Izveštaj organizacije Earshot dostupan ovde: <https://earshot.ngo/investigations/sonic-attack-on-a-silent-vigil>

14 — Intervju Krista Grozeva za Cenzolovku dostupan ovde: <https://www.cenzolovka.rs/pri-tisci-i-napadi/grozev-vrednost-fsb-izvestaja-o-zvucnom-oruzju-je-nula-duboko-je-uvredljiv-za-svakog-ko-kriticki-razmislja/>

Mediji koji su se bavili dešavanjima tokom protesta, razgovarali sa stručnjacima za zvučno oružje, preispitali odgovornost policije i pisali o posledicama po građane koji su bili na licu mesta, postali su direktna meta kampanje vlasti i prorežimskih tabloida.

Time je prvobitni fokus javnosti – pitanje odgovornosti vlasti za moguću upotrebu akustičnog oružja – zamenjen fokusom na kredibilitet samih medija. Umesto rasprave o činjenicama, tabloidi su konstruisali sukob između „istine“ koju plasira državni vrh i „laži“ koje dolaze iz kritičkih medija.

Tako je Informer 16. marta pisao da su „tajkunski mediji posle propalog protesta plasirali brutalnu laž da je policija upotrebila zvučni top“ te da je „ta laž oštro demantovana“, zaključujući:

„Sledeće pitanje koje se samo nameće je da li će i kada odgovarati oni koji su kreirali ovu opasnu prevaru!”

Alo je preneo i reakciju Aleksandra Vučića u ovom slučaju, koji je na pitanje novinarko o izveštavanju N1 o upotrebi zvučnog oružja rekao da su to laži, „da (novinari) histerišu“, jer im se „žuri“, pošto će uskoro, nakon prodaje kablovskog operatera SBB, „morati drugačije“.

Ovom izjavom Vučić je dehumanizovao novinare, predstavljajući ih kao emotivno nestabilne aktere, koji ne mogu da kontrolišu svoja osećanja prilikom izveštavanja, čime ih je degradirao kao profesionalce (videti 3.2). Dodatno je, dovodeći u vezi promenu vlasništva sa uređivačkom politikom medija, direktno negirao i njihovu profesionalnu autonomiju i integritet (videti 2.2). Vučić je tada i kriminalizovao novinare isticanjem da će morati da „odgovaraju svi oni koji obmanjuju javnost i koji lažu“.

Tu tezu je proširio i narodni poslanik, član predsedništva SNS i skupštinskog Odbora za kulturu i informisanje **Nebojša Bakarec** u autorskom tekstu za Informer.

Uz poricanje tvrdnji da je zvučno oružje upotrebjeno nad demonstrantima i da je reč o lažima opozicije i „njenih medija“, Bakarec je istakao i da „su pojedinci i Šolakovi mediji počinili niz krivičnih dela širenja lažnih vesti i izazivanja panike“.

Formulacijama kojima se izjednačavaju profesionalno i kritičko izveštavanje o temi od interesa javnosti sa krivičnim delom za koje novinari treba da odgovaraju, novinarski rad se direktno kriminalizuje. Takva retorika je posebno opasna kada dolazi sa najviših pozicija moći, jer se može tumačiti i kao pritisak na pripadnike pravosuđa da procesuiraju medijske radnike, pogotovo što ove izjave nisu izolovan slučaj: tokom analiziranog perioda, predsednik Srbije je najmanje još dva puta pozivao na krivično-pravnu odgovornost novinara (videti 5.1).

Slučaj „zvučni top“ Informer je iskoristio i za nacifikaciju novinara, poredeći njihovo izveštavanje o dešavanjima na protestu 15. marta sa nacističkom propagandom, rečima: „Tajkunski mediji non-stop šire virus mržnje do neslučenih granica, koristeći gebelsovsku taktiku laži.“ Na taj način Informer je kritičke medije prikazao kao moralno izopačene aktere, a svako preispitivanje tvrdnji vlasti o tome da zvučno oružje nije upotrebjeno kao čin neprijatelja i zločinaca.

Ovaj portal pisao je i o reakciji Miloša Vučevića kojom je optužio medije za učešće u „obojenoj revoluciji“.

„Na pitanje šta se krije iza spinovanja opozicije i pojedinih medija o korišćenju zvučnog topa, Vučević kaže: Krije se nastavak obojene revolucije, bez nekog političkog smisla. Verovatno da bi se pumpalo nešto novo, onda se ide na veću laž.“

Vučević i Informer su tako doprineli širenju retorike kojom se novinari predstavljaju kao unutrašnji neprijatelji, koji svojim radom doprinose destabilizaciji Srbije.

7.2. FUNKCIONALNA POVEZANOST NARATIVA

Analizirana kampanja „zvučni top“ predstavlja primer u kom se svi identifikovani narativi ukrštaju i međusobno pojačavaju i u kom se vidi njihova funkcionalna povezanost.

Proces delegitimizacije novinara i njihovog izveštavanja, na ovom primeru, odvijao se primenom svih narativa na sledeći način:

- **Profesionalna diskreditacija:** mediji koji su se bavili temom upotrebe zvučnog oružja optuženi su za „širenje brutalne laži“, čime tabloidi umanjuju verodostojnost njihovih izveštaja o temi koja je bila u žiži interesovanja javnosti u danima nakon protesta 15. marta;
- **Dehumanizacija i demonizacija:** novinari su označeni kao histerični subjekti koji nisu sposobni da profesionalno izveštavaju, što je moglo da utiče na percepciju javnosti o samim novinarima i na poverenje u njihovo izveštavanje;
- **Etiketiranje novinara kao izdajnika i plaćenika:** novinari su optuženi da kreiraju „opasne prevare“, a sa ciljem doprinosa „obojenoj revoluciji“, čime su predstavljeni kao akteri koji rade protiv Srbije;
- **Kriminalizacija:** za novinare je rečeno da su počinili niz krivičnih dela i da će da odgovaraju za obmanjivanje javnosti, što profesionalno izveštavanje poistovećuje sa kriminalnim radnjama i istovremeno može imati funkciju zastrašivanja novinara koji izveštavaju o ovoj temi na način koji nije u korist vlasti;
- **Nacifikacija:** profesionalno medijsko izveštavanje upoređeno je sa gebelsovskom propagandom, čime bavljenje temom zvučnog oružja postaje zločinački čin, ravan najtežem obliku propagande u istoriji čovečanstva.

Ovakvom retorikom i međusobnim preplitanjem narativa kreiran je sistem u kom svaka optužba vodi ka sledećoj, a svaka nova faza napada dopunjuje i učvršćuje prethodnu. Kampanja „zvučni top“ time postaje tipičan primer integrisanog delovanja svih analiziranih narativa. U tom okviru, tabloidna retorika ne deluje fragmentirano, već kao mehanizam koji istovremeno delegitimiše novinarski rad, obesmišljava kritiku vlasti, a novinare koji izveštavaju o temama od interesa svih građana i građanki predstavlja kao neprijatelje srpskog naroda i države.

Ovaj slučaj pokazuje da se tabloidni diskurs u Srbiji ne zasniva na pojedinačnim, incidentnim napadima, već na utvrđenom obrascu koji povezuje sve identifikovane narative u jedinstven sistem napada na kritičke medije i novinare. Istovremeno, ova kampanja pokazuje i kako državni zvaničnici direktno saučestvuju u kampanjama blaćenja onih koji profesionalno izveštavaju, dok su prorežimski mediji korišćeni kao sredstvo za odbranu režimske politike i aktuelne vlasti.

8. Zaključak

Analiza tekstova portala Alo, Informer i Republika, iz perioda mart–jun 2025, pokazuje da se napadi na novinare odvijaju kroz jasno prepoznatljive obrasce, tj. narative, kojima se oni koji izveštavaju kritički i profesionalno delegitimizuju na dva nivoa: prvi se odnosi na njihovo izveštavanje, a drugi na novinare lično, kao društvene aktere.

Svaki od identifikovanih narativa – profesionalna diskreditacija, dehumanizacija i demonizacija, etiketiranje novinara kao izdajnika i plaćenika, kriminalizacija i fašizacija/nacifikacija – zasniva se na različitim načinima osporavanja novinarskog rada, ali zajedno čine sistematski pristup obračunavanju sa novinarima, koje podrazumeva međusobno preplitanje i pojačavanje.

U narativu profesionalne diskreditacije novinari se napadaju zbog svog izveštavanja. Suština ovog narativa je u napadu na novinare zbog sadržaja koji objavljuju, a primenom zamene teza, kojom tabloidi predstavljaju informisanje od javnog interesa kao laž, spinovanje i propagandu. S druge strane, napadi se sa izveštavanja šire na same novinare u narativu dehumanizacije i demonizacije, gde se oni prikazuju kao moralno iskvareni i iracionalni pojedinci, lišeni osnovnih ljudskih osobina i nesposobni za profesionalno obavljanje svog posla. Takvom retorikom kreira se društvena hijerarhija u kojoj su vlast i njene pristalice čuvari pravih vrednosti, dok su novinari i drugi kritičari vlasti suprotno.

Narativ o novinarima kao izdajnicima i stranim plaćenicima služi kreiranju neprijatelja – i domaćih i regionalnih – bilo kroz optuživanje za saradnju sa stranim silama koje rade na destabilizaciji Srbije, bilo kroz samostalno učešće u aktivnostima protiv srpskog naroda i države. Na taj način, tabloidi predstavljaju kritičko izveštavanje kao subverzivno delovanje, a novinare kao kolaboracioniste.

Najkompleksniji narativ, u kom profesionalno izveštavanje više nije rad u javnom interesu, već krivično delo, jeste kriminalizacija, koja predstavlja kulminaciju svih prethodno navedenih narativa. Pozivanjem pravosudnih organa da procesuiraju novinare, odnosno optuživanjem medija da vrše protivpravna dela, tabloidi, državni zvaničnici i prorežimski analitičari od novinara prave kriminalce, te sve one koji izveštavaju o temama koje nisu u korist vlasti dodatno zastrašuju potencijalnim suočavanjem sa pravnim posledicama.

Retorički najekstremniji oblik napada javlja se u narativu fašizacije i nacifikacije, gde se novinarski rad izjednačava sa propagandom najtežih zločinačkih režima u istoriji čovečanstva. U ovom narativu primetno je i poređenje novinara sa „ustašama“, što u kontekstu ratova na teritoriji bivše Jugoslavije, iz poslednje decenije 20. veka, od novinara pravi direktne i najveće neprijatelje srpskog naroda.

Svi identifikovani narativi ne funkcionišu uvek izolovano – naprotiv, često se međusobno prepliću i dopunjuju, gradeći složen sistem u kom su novinari prikazani kao neprijatelji, izdajnici, kriminalci i fašisti istovremeno.

Analiza pokazuje da su, pored tabloida, u primeni ovih narativa glavni visoki državni zvaničnici i prorežimski analitičari. Tako tabloidni diskurs ne služi samo incidentnim napadima na novinare u prorežimskim medijima, već je deo komunikacijskog sistema u kom je vlast institucionalizovala tabloidnu retoriku. Zaključno, analizirani sadržaji ukazuju na to da je svaka kritika aktuelne vlasti i novinarsko preispitivanje postupanja državnih zvaničnika i institucija u Srbiji nepoželjno, a da svako ko izveštava na način koji nije u interesu vladajućih struktura može postati meta koordinisane kampanje blaćenja u kojoj učestvuju državni vrh i njemu naklonjeni mediji. Cilj tih kampanja, pokazala je analiza, jeste potpuna delegitimizacija profesionalnog novinarstva i apsolutno gušenje kritike režima i slobode izražavanja.